AARHUS UNIVERSITET
SCIENCE AND TECHNOLOGY

Referat af møde i Rådgivningspanelet for DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi
Dato: 8. januar 2020 kl. 10.00 – 14.00
Sted: Frederiksborgvej 399, 4000 Roskilde

Til stede: Prodekan Kurt Nielsen; Direktør Hanne Bach; Chefkonsulent Michael Andersen; Styrelseschef Najaaraq Demant-Poort; Vicedirektør Mads Leth-Petersen; Afdelingschef Hans Roust Thysen; Direktør Thomas Barfoed; Miljøpolitisk chef Karin Klitgaard; Formand Claus Lind Christensen; Afdelingschef Morten Pedersen; Afdelingschef Mark Desholm; Direktør Carl-Emil Larsen; Specialkonsulent Erik Rasmussen (for Jacob Møller); Direktør Ole Morten Petersen; Rådgiver Thomas Plesner; Chefkonsulent Kirsten Bang (referent)

Fraværende: Miljøpolitisk Chef Jacob Lamm Zeuthen; Kontorchef Jacob Møller (men repræsenteret ved Erik Rasmussen)

Inviterede deltagere: Seniorforsker Thomas Ellermann, Institut for Miljøvidenskab/DCE, AU

Dato: 10. januar 2020

Kirsten Bang

Dagsorden

1. Velkomst
2. Status for DCE
3. Nyt fra Aarhus Universitet
4. Oplæg/drøftelse: Armslængde i den forskningsbaserede rådgivning
5. Bordrunde med fokus på klimaudfordringer
6. Mødets faglige emne: 'Luftforureningsmodeller'
7. Panelets forslag til emner for næste møde

Ad pkt. 1. Velkomst
Kurt Nielsen bød velkommen og startede mødet med en kort præsentationsrunde.

Ad pkt. 2. Status og strategiske udfordringer for DCE
Hanne Bachs præsentation, som bl.a. omfattede en orientering om fakultetsdeling og annullering af konkurrenceudsættelse af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning, er vedlagt referatet (og ligger desuden på http://dce.au.dk/centret/raadgivningspanel/moedemateriale-og-referater/).

Ad pkt. 3. Nyt fra Aarhus Universitet
Kurt Nielsen orienterede om:

Aarhus Universitet
Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1
8000 Aarhus C

Tlf.: 87150000
E-mail: au@au.dk
www.au.dk

Fakultetet Science and Technology (ST), som DCE er en del af, har vokset sig så stort, at det er blevet besluttet at dele det op i to fakulteter, hhv. Faculty of Natural Sciences og Faculty of Technical Sciences. Det skal mindske ledelsesudfordringen og derigennem styrke fagligheden og skabe en bedre balance på universitetet som helhed. Der var dobbelt så mange ansatte i ST som på hvert af de tre øvrige fakulteter på Aarhus Universitet. Technical Sciences omfatter fagområderne ingeniørvidenskab, miljøvidenskab, biologi, agroøkologi, husdyrvidenskab og fødevarer, DCA og DCE samt institut for Miljøvidenskab og en del af institut for Bioscience hører nu under dette fakultet. Et øget samarbejde inden for fakultetet kan blive en styrke ift. teknologiske løsninger på miljøproblematikker og samtidig lægges der vægt på at fortsætte det samarbejde, der er bygget op på tværs af institutter på det tidligere fakultet – og på samarbejde med de nuværende øvrige fakulteter.
Panelet opfordrede til, at DCE holder panelet informeret om, hvordan universitetet lykkes med at få de forskellige fagligheder til at spille sammen.

Der følges op på SDG-konferencen, der blev afholdt i starten af 2019 og hvor Aarhus Universitet havde inviteret til drøftelse af FN's 17 verdensmål med fokus på udvikling af bæredygtige løsninger i samarbejde mellem universitetet, offentlige parter og virksomheder. Konferencen er efterfølgende planlagt til den 18.maj.

Den i medierne meget omtalte "Oksekødssag" blev kort ridset op. Grundlæggende var mangel på deklarering/transparens (dvs. klar angivelse af, hvem har bidraget med hvad i den af DCA offentliggjorte rapport) samt en formulering i en pressemeddelelse, som gav et misvisende fokus, årsag til sagens opståen. Det forskningsmæssige indhold står forskerne fortsat fuldt ud inde for. Rapporten er sendt til en uvildig vurdering, da rapporten på AU's eget initiativ er sendt i internationalt peer review. Desuden er der foretaget en gennemgang af de seneste 5 års DCA-rapporter baseret på samarbejder med private virksomheder og interesseorganisationer for at afklare eventuelle tilsvarende problematiske forhold. Undersøgelsen, som omfattede 55 rapporter fra de seneste fem år, viste, at der var fejl og mangler omkring deklarering i 34 rapporter.
Sagen har ført til en opstramning af procedurer for samarbejde med eksterne parter. Det er vigtig at understrege, at AU fortsat gerne vil samarbejde med eksterne og gerne i endnu større omfang, men det skal altid foregå transparent og leve op til god forskningspraksis. Desuden er der udviklet kursusforløb for forskere vedr. forskningsintegritet, transparens og armlængde.
Herefter var der flere kommentarer fra panelet, bl.a.:

- *Forordet i DCA-rapporten i oksekødssagen var skrevet af opdragsgiver – bør det ikke fremover være AU?*
  Jo – AU skal fremover skrive forordet og det skal være klart beskrevet, hvem der har bidraget med hvad til rapporten. Desuden er det indført, at kommentering af rapporter og notater af eksterne parter (rekvirent og/eller ekstern samarbejdspartner) skal ske via skemaer, hvor det også angives, hvordan

DCE har håndteret de pågældende kommentarer (imødekommet/ikke-imødekommet – og hvorfor). Disse skemaer vil være tilgængelige via et link i rapporten/notatet.

- *AU lod sig "prygle" for meget af pressen og burde have kæmpet mere for sine ansatte.*
  AU stod ved, at der var begået en fejl – og har åbent rettet op i retningslinjer.
- *Kunne man mindske "gap" mellem forskning og videnformidlingen/medierne – og eventuelle misforståelser - ved at have mere fokus på bedre og klarere formidling?*
  Pressemeddelelser om emner fra AU skal kvalitetssikres af en kommunikationsmedarbejder/forsker/rådgiver, så misforståelser og forkerte drejninger af historien undgås.
  Det blev fra en paneldeltager kommenteret, at man i visse sager også med fordel proaktivt kan orientere pressen og dermed undgå misforståelser og i et vist omfang styre den efterfølgende mediedækning i den rigtige retning.
- *Kan det give problemer ift. samarbejde med visse parter, som måske ikke vil indgå en kontrakt med de nye retningslinjer for samarbejde med eksterne parter?*
  Hvis det er tilfældet, er det o.k. – så er det nok heller ikke den type samarbejdspartner, AU skal udarbejde opgaver for. Der kan omvendt også være virksomheder, som selv kan se det gavnlige i den indførte øgede transparens.
  Hertil blev det fra en paneldeltager kommenteret, at man ift. et universitet ikke må få en mistanke om, at nogen har påvirket resultater/konklusioner. Der er også strammet op ift. fristen for offentliggørelsen af et produkt (max. 7 dage efter færdiggørelsen af produktet). Man skal vælge AU pga. kvalitet – og det må AU ikke gå ned på.
- *Hvordan tydeliggøres, at der ikke er en "afhængighed" til en virksomhed ift. finansiering?*
  Finansieringskilden (rekvirent) er angivet i kolofonen i rapporter og notater, så det er transparent.

Ad pkt. 4. Armslængde i den forskningsbaserede rådgivning

Hanne Bach startede indledningsvis med at orientere om de tiltag der er gennemført på AU som et led i at sikre armslængde i den forskningsbaserede rådgivning (Hannes præsentation er vedlagt referatet og ligger desuden på http://dce.au.dk/centret/raadgivningspanel/moedemateriale-og-referater/).

Derefter præsenterede Carl-Emil Larsen (DANVA) og Hans Roust Thysen (SEGES) hvor de så udfordringer og løsninger ift. armslængde i den forskningsbaserede rådgivning.
Carl-Emil Larsens præsentation er vedlagt referatet og ligger desuden på http://dce.au.dk/centret/raadgivningspanel/moedemateriale-og-referater/.

Hans Roust Thysen understregede bl.a. at troværdighed er grundlæggende for forskningen – flere organisationer, herunder SEGES, benytter eksempelvis forskningen som basis for politiske udspil og strategier og her er det absolut nødvendigt, at forskningen er korrekt og troværdig – og at der at der er klare spilleregler for forskning.

Der var bl.a. følgende spørgsmål/kommentarer/forslag ifm. oplæggene:

- *Der er blandt mange en tiltro til, at forskere er 100 % uvildige – det er de ikke altid.*
  Det er grundlæggende for universitetet, at der ikke kan sås tvivl om uvildigheden i forskningen. Der er udarbejdet en vejledning for, hvordan forskere udtaler sig i medierne som hhv. forsker på vegne af universitetet og som privatperson.
- *Kan AU samarbejde med "nogle der ikke er uvildige"?*
  Ja! Det er de enkelte forskere i samarbejdet, der skal stå fast på integritet og transparens i samarbejdet.
- *Hvordan håndteres spin-off virksomheder i AU?*
  Der skal være klarhed omkring habiliteten og det er der regelsæt for.

Ad pkt. 5. Bordrunde med fokus på klimaudfordringer

Hvert medlem præsenterede kort 2 bud på ideer til samarbejde/tiltag/aktiviteter, som DCE kunne sætte i gang i relation til løsning af klimaudfordringerne. Forslagene var følgende:

- Klimaeffekter i forhold til skov/skovrejsning. Der har hidtil hersket uenighed om konklusioner. Der bør være en fælles national udmelding omkring sammenhængen mellem klima og biodiversitet, herunder på skovområdet. Sammensæt forskergrupper på tværs af holdninger på dette område.
- Grøn biomasse. Er forskningen up to date på dette område? Der bør være en national forskningsindsats.
- KL's tosidede udspil om klimatilpasning og CO2, udkommer i dag. Her kan AU's forskning nyttiggøres og blive en væsentlig spiller. Eksempelvis ift. lavbundsjorde og CO2 - emnet er hot! Der er en sammenblanding af den "grønne diskussion" og "klima-diskussionen – det bør skilles ad. Der er behov for valid viden.
- Klimaregnskaber. – Kortlægning af CO2-udslip, hvad er baseline. Brug for systematik og sammenlignelighed (flere i panelet var enige i vigtigheden).
- Multifunktionalitet - natur & anvendelighed; f.eks. skov men også vådområder, der er levesteder og opmagasinering. Enkeltforskerne må ikke blokere her. Viden om arter, fx konsekvens af klimaforandringer, skal bruges, hvor det er relevant.
- Klimaets betydning for arter. F.eks. trækfugle og viden ift. den fulde flyway (over grænser), så man kan sætte ind med eventuelle tiltag de rigtige steder.

- Biodiversitet og klima. Undersøgelser ift. link mellem biodiversitet og klima – der mangler hard core argumenter og viden.
- Personligt engagement i klimatiltag. AU kan måske hjælpe med at strukturere viden, så privatpersoner bliver inspireret til klima-action. Det kan give spin off på flere studerende. Engagér de unge, det er dem, der er aktive og engagerede og dem, der er de kommende studerende. Tænk ikke blot klimafrygt og klimaskam, men og klimaaktive. Evt. en ”unge-tænketank” eller ”unge-netværk” som en ressource.
- Diverse opgørelser. F.eks. fremme af LULUCF, så man kan bruge det, selv om det er svært at nå frem til.
- Samarbejde om kvalificering af tiltag. F.eks. conservation agriculture, udtagning af organogene jorde. Også gerne med multifunktionalitetselement - hvad bliver den udtagne jord brugt til.
- Ressourceeffektivitet. En analyse fra Ellen McArthur Fonden viser, at der kan opnås en betydelig CO2-reduktion igennem ressourcegenvinding. Men der er er mange videnshuller i ressourcegenvinding. Hvad betyder det for affaldsforbrænding – hvad med de ressourcer, der så forsvinder? Hvor hurtigt kan man omstille fra affaldsforbrænding til VE. Viden, så det ikke er holdningsbaseret.
- Regeringens klimapartnerskab er kommet med ca. 300 idéer til, hvordan man bedst bidrager til regeringens klimamålsætninger - nogle af disse må være oplagte for AU at gribe. To udfordringer/muligheder ift. vandsektoren: 1) Hvordan udnyttes de store mængder lunkent spildevand, svarende til 800000 kW? 2) 25-30 % af kloakkapaciteten optages af drænvand. Hvordan kan man få drænvandet skilt fra spildevandet?
- Opgørelse af drivhusgaseffekten af forskellige klimatiltag. Der bør ligge data, der kan kvalificere tiltagene.
- Lattergasudvikling fra Minivådområder? Der er et behov for at få dette belyst.
- Mere holisme i tilgangen til klimaforandringerne. Hvordan bremser man påvirkningen?/Hvordan forbereder man sig på klimaforandringen? Efterlyser mere reflekteret tilgang. F.eks. er trawlfiskeri meget mindre CO2-belastende end kvægdrift. Man bør i reguleringen tage højde for, at klimaet har ændret sig, eksempelvis når man sætter mål for f.eks. torskebestanden.
- Synergier. - Specifikt på klimatiltag i forhold til jordreform. Få koblet hydrologien til jordreformen, så man har alt vandet med i beregningerne. Dræning, forsinkelse af afstrømning i oplande etc. - det der kan regnes på.
- Effekter, effektopgørelser, virkemidler koblet til samfundsøkonomi/cost-benefit-analyser.
- Mere generelt: Samarbejde mellem universiteterne og samle de videnskabelige ”holdninger”.
- Sikring af, at nye løsninger ikke skaber nye (andre) problemer. Eksempel: Pyrolyse – der er miljømæssige konsekvenser, som er underbelyste - udvikling af dioxin kan være et problem.

Kurt Nielsen takkede for en god drøftelse og mange gode input, som DCE vil tage med sig.

Ad pkt. 6. Mødets faglige emne: Luftforureningsmodeller
Seniorforsker Thomas Ellermann holdt oplæg og præsentationen er vedlagt referatet (og ligger desuden på http://dce.au.dk/centret/raadgivningspanel/moedemateriale-og-referater/).

På baggrund af oplægget blev der bl.a. spurgt til følgende:

- Hvor ofte opdateres/kalibreres luftforureningsmodellerne? Thomas Ellermann svarede, at opdatering foregår jævnligt.

”Luften på din vej” – et interaktivt kort, der viser, hvor ren luften er på forskellige adresser i Danmark – blev nævnt i oplægget. /Kortet findes her: http://lpdv.spatial-suite.dk/spatialmap /

Ad pkt. 7. Panelets forslag til emner for næste møde
Forslag til emner for næste møde var hhv.:

- ”Blå skove - Havets skove som kulstofdræn” (blev foreslået under Hanne Bachs præsentation af status for DCE)
- DCE’s tanker om inddragelse af nye teknologier
- Drivhusgasser – opgørelser og integrering af effekter af klimatiltag

Der blev desuden opfordret til, at DCE sender materiale ud til panelet inden mødet, så panelet kan forberede input til DCE om et givet emne.

Panelet opfordres til at sende øvrige eventuelle ønsker til Kirsten Bang kib@dce.au.dk i god tid inden næste møde, som vil blive afholdt i sensommeren 2020.